
**Mezinárodní pakt
o občanských a
politických právech**

Distribuce:
OMEZENÁ*

CCPR/C/72/D/857/1999
6. srpna 2001

Jazyk originálu: anglický

VÝBOR PRO LIDSKÁ PRÁVA

72. zasedání

9. - 27. července 2001

NÁZOR

Oznámení č. 857/1999

Předkladatelé: Pánové Miroslav Blazek, George A. Hartman a
George Krizek

Údajná oběť: předkladatelé

Vysoká smluvní strana: Česká republika

Datum oznámení: 16. října 1997 (první podání)

Předcházející rozhodnutí: Rozhodnutí Zvláštního zpravodaje podle
článku 91 Jednacího řádu, postoupené
Vysoké smluvní straně dne 17. února 1999
(nepublikováno ve formě dokumentu)

Datum přijetí Návoru: 12. července 2001

Výbor pro lidská práva přijal dne 12. července 2001 podle článku 5 odst. 4 Opčního protokolu Návor k oznámení č. 857/1999. Text Návoru tvoří přílohu tohoto dokumentu.

[PŘÍLOHA]

* Zveřejněno na základě rozhodnutí Výboru pro lidská práva.

PŘÍLOHA

Názor Výboru pro lidská práva přijatý ve smyslu článku 5 odst. 4 Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech

-Sedmdesáté druhé zasedání-

týkající se

Oznámení č. 857/1999**

Předkladatelé: Pánové Miroslav Blazek, George A. Hartman a George Krizek

Údajná oběť: předkladatelé

Vysoká smluvní strana: Česká republika

Datum oznámení: 16. října 1997 (první podání)

Výbor pro lidská práva, ustanovený na základě článku 28 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech,

na zasedání dne 12. července 2001,

po prošetření oznámení č. 857/1999, předloženého v souladu s Opčním protokolem k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech Výboru pro lidská práva panem Miroslavem Blazkem, panem George A. Hartmanem a panem George Krizkem,

s přihlédnutím ke všem písemným podkladům poskytnutých mu předkladateli a Vysokou smluvní stranou,

přijímá následující:

* Přezkoumání uvedeného oznámení se zúčastnili následující členové Výboru: pan Abdelfattah Amor, pan Nisuke Ando, pan Prafullachandra Natwarlal Bhagwati, paní Christine Chanet, pan Maurice Glèlè Ahanhanzo, pan Louis Henkin, pan Ahmed Tawfik Khalil, pan Eckart Klein, pan David Kretzmer, pan Rajsoomer Lallah, paní Cecilia Medina Quiroga, pan Rafael Rivas Posada, sir Nigel Rodley, pan Martin Scheinin, pan Ivan Shearer, pan Hipólito Solari Yrigoyen, pan Patrik Vella a pan Maxwell Yalden.

Názor přijatý v souladu s článkem 5 odst. 4 Opčního protokolu

1. Předkladatelé oznámení (ze dne 16. října 1997, ze dne 13. listopadu 1997 a ze dne 29. listopadu 1997 a následné korespondence) jsou Miroslav Blazek, George Hartman a George Krizek, narození v Československu; po převzetí moci komunisty v roce 1948 emigrovali do Spojených států a poté se stali naturalizovanými občany Spojených států. Předkladatelé tvrdí, že Česká republika porušuje jejich práva zaručená zejména článkem 26 Paktu. Nejsou zastoupeni právním zástupcem.

Tvrzené skutkové okolnosti

- 2.1 Předkladatelé jsou naturalizovanými občany Spojených států, kteří se narodili v Československu a kteří na základě Smlouvy o naturalizaci z roku 1928, uzavřenou mezi Spojenými státy a Československem, ztratili československé státní občanství; tato smlouva totiž dvojí státní občanství vylučovala. Československo opustili v roce 1948. Podle konfiskačních předpisů z let 1948, 1955 a 1959 byl v Československu jejich majetek následně zabaven.
- 2.2 Pan Miroslav Blazek uvádí, že je vyloučen z možnosti požadovat své dědictví, včetně nemovitostí v Praze a zemědělského majetku v Plané nad Lužnicí, protože není českým občanem. Předkládá kopii dopisu svého právníka v České republice sdělující mu, že za současných okolností nemůže podat žádost o restituci, protože nespĺňuje podmínku českého státního občanství, kterou vyžaduje příslušný právní předpis. Jeho strýc, francouzský a český státní občan, podal za sebe i za předkladatele žádost týkající se spoluvlastnictví majetku v Praze. Vláda však oba případy oddělila a upřela předkladateli jeho podíl.
- 2.3 George A. Hartman, povoláním architekt, se narodil v roce 1925 v tehdejší Československé republice a do Spojených států emigroval dne 26. prosince 1948. Tam mu byl udělen politický azyl, dne 2. dubna 1958 se stal naturalizovaným občanem Spojených států. V důsledku naturalizační smlouvy uzavřené v roce 1928 mezi Spojenými státy a Československem nemohl mít dvojí státní občanství. Až do prosince roku 1948 on a jeho bratr Jan (který se následně stal státním občanem Francie, ale zachoval si i české občanství) byli majiteli čtyř činžovních domů v Praze a domu na venkově v Želízech.
- 2.4 Rozsudkem ze dne 1. července 1955 Trestní soud v Klatovech shledal, že p. Hartman ilegálně opustil Československo. Byl odsouzen v nepřítomnosti a jeho majetek v Československu byl formálně zkonfiskován jako trest za nezákonné opuštění Československé republiky v roce 1948. Podle zákona č. 119/1990 Sb., přijatého po pádu komunistické vlády, bylo předkladatelovo odsouzení pro nezákonné opuštění republiky zrušeno.
- 2.5 Žádostí ze dne 17. října 1995 p. Hartman požadoval restituci jeho majetku, ale jeho žádost byla zamítnuta, neboť nespĺňoval podmínku českého státního občanství. Aby se stal oprávněnou osobou podle českých zákonů, pokoušel se p. Hartman mnoho let o získání českého státního občanství. Od 9. listopadu 1999 má dvojí státní občanství, státní občanství České republiky a státní občanství Spojených států. I přes jeho současné české státní občanství nebyl s to restituovat svůj majetek, neboť lhůta k uplatnění restitučních nároků vypršela v roce 1992.

- 2.6 George Krizek uvádí, že majetek jeho rodičů zahrnující velkoobchod (jízdními koly) v Praze, obilní a mléčný statek na předměstí Prahy a zemědělské pozemky v Šestajovicích, byl konfiskován bez náhrady v roce 1948. Po smrti svých rodičů uprchl z Československa a emigroval do Spojených států; v roce 1974 se stal naturalizovaným občanem USA. Podle zákona č. 403/1990 Sb. požádal v dubnu 1991 o navrácení svého majetku, ale Ministerstvo zemědělství jeho nároky odmítlo. Podle zákonů č. 228 a č. 229/1991 Sb. uplatnil předkladatel své nároky opět v roce 1992. Bylo mu však sděleno, že chce-li žádat o restituci jako oprávněná osoba, musí požádat o české státní občanství a mít v České republice trvalý pobyt. Přesto prostřednictvím svého právního zástupce v Praze uplatnil svůj restituční nárok opětovně v roce 1994, avšak bez úspěchu.
- 2.7 V důsledku rozhodnutí Ústavního (pozn. v originále *Nejvyššího*) soudu České republiky v roce 1994 byl požadavek trvalého pobytu jako podmínka restitucí zrušen; požadavek českého státního občanství však zůstal v platnosti.

Stížnost

- 3.1 Předkladatelé tvrdí, že v souvislosti s konfiskací jejich majetku komunistickými orgány a diskriminačním odmítnutím jejich restituce demokratickými vládami Československa a České republiky jsou ze strany České republiky oběťmi porušování jejich práv zaručených Paktem. Tvrdí, že společný účinek zákonů České republiky č. 119/1990 Sb., o soudních rehabilitacích (ze dne 23. dubna 1990), č. 403/1990 Sb., o navrácení majetku (*o zmírnění následků některých majetkových křivd*) (ze dne 2. října 1990), č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích (ze dne 21. února 1991 ve znění pozdějších předpisů), č. 229/1991 Sb., o půdě (*o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku*) (ze dne 21. května 1991) a zákona č. 182/1993 Sb., o zřízení Ústavního soudu (*o Ústavním soudu*) (ze dne 16. června 1993), spolu s postojem české vlády k českému státnímu občanství diskriminuje české emigranty, kteří ztratili české občanství a nyní jsou vyloučeni z možnosti získat svůj majetek zpět.
- 3.2 Předkladatelé se odvolávají na rozhodnutí Výboru týkající se oznámení č. 516/1992 (*Simunek proti České republice*), v němž Výbor vyslovil názor, že odepření restituce nebo náhrady předkladatelům oznámení z důvodu, že již nebyli českými státními občany, je porušením článku 26 Paktu vzhledem k tomu, že za odchod svých občanů byla zodpovědná sama smluvní strana. Žádat předkladatele, aby jako předpoklad pro restituci jejich majetku nebo vyplacení odpovídající náhrady opět získali české státní občanství a aby se natrvalo vrátili do země, by bylo v rozporu s Paktem
- 3.3 Předkladatelé tvrdí, že české úřady s odvoláním na smlouvu uzavřenou mezi Spojenými státy a Československem v roce 1928, v níž bylo uvedeno, že žadatel o navrácení českého státního občanství se musí nejprve zříci státního občanství Spojených států, zmařily restituční nároky českých emigrantů do Spojených států. I když tato smlouva byla zrušena v roce 1997, podle názoru českých úřadů neopravňuje předkladatele následné nabytí českého státního občanství k opětovnému předložení žádostí o restituci, protože lhůta k uplatnění těchto nároků již uplynula.
- 3.4 Předkladatelé se odvolávají na případ dalších dvou amerických občanů, kteří žádali české soudy o rozhodnutí, jež by zrušilo podmínku státního občanství uvedenou v

zákoně č. 87/1991 Sb. Český Ústavní (pozn. v originále *Nejvyšší*) soud potvrdil ve svém rozhodnutí, sp. zn.US 33/96, že požadavek českého státního občanství je v souladu s Ústavou.

- 3.5 Předkladatelé si dále stěžují, že v rozporu s článkem 2 Paktu smluvní strana, s cílem odmítnout jejich nároky, jim úmyslně odpírá nápravu; dále tvrdí, že průtahy a nečinnost byly úmyslné.
- 3.6 Jeden z předkladatelů, George A. Hartman, demonstruje tvrzenou diskriminaci případem svého bratra Jana Hartmana, který má české a francouzské státní občanství a který dosáhl restituce poloviny svého majetku v Praze, zkonfiskovaného v roce 1948, rozsudkem ze dne 25. června 1991, zatímco předkladateli byla náhrada odepřena, neboť v době uplatnění svého restitučního nároku nebyl českým státním občanem.

Vyčerpání vnitrostátních opravných prostředků

- 4.1 Předkladatelé tvrdí, že v jejich případě neexistují žádné vnitrostátní opravné prostředky, protože podle restitučních zákonů nejsou oprávněnými osobami. Kromě toho byla ústavnost těchto zákonů napadena dalšími žadateli o restituci a potvrzena českým Ústavním soudem. Odkazují zejména na nález Ústavního soudu ve věci vedené pod spisovou značkou US 33/96 (*Jan Dlouhý proti České republice*, rozhodnutí ze dne 4. června 1997), který v případě „oprávněné osoby“ ve smyslu zákona č. 87/1991 Sb. potvrdil požadavek státního občanství jako ústavní.
- 4.2 Předkladatelé, odvolávající se rovněž i na Listinu základních práv a svobod, namítají, že od roku 1989 věnovali mnoho času a peněz marné snaze restituovat majetek jak formálním soudním řízením, tak i peticemi adresovanými ministerstvům a úředníkům, včetně soudců Ústavního soudu.

Úvahy o přijatelnosti a zkoumání odůvodněnosti

- 5.1 Před posuzováním jakýchkoliv nároků uvedených v oznámení musí Výbor pro lidská práva v souladu s článkem 87 svého Jednacího řádu rozhodnout, zda oznámení je nebo není přijatelné podle Opčního protokolu k Paktu.
- 5.2 Výbor zjistil, že tato záležitost není a nebyla předložena k přezkoumání nebo vyřízení žádné jiné mezinárodní soudní instanci.
- 5.3 S ohledem na požadavek článku 5 odst. 2 písm. b) Opčního protokolu, že předkladatelé musí vyčerpat vnitrostátní opravné prostředky, Výbor konstatuje, že smluvní strana nenapadla tvrzení předkladatelů, že v jejich případech nemají k dispozici žádné účinné vnitrostátní opravné prostředky a zejména skutečnost, že v důsledku podmínky zákona č. 87/1991 Sb. nemohou žádat o restituci. V této souvislosti Výbor konstatuje, že neústavnost tohoto zákona neúspěšně napadli další žadatelé o restituci, že dřívější Názory Výboru v případech Simunek a Adam zůstaly nepovšimnuty a že i po těchto následujících stížnostech Ústavní soud potvrdil ústavnost restitučního zákona. Za těchto okolností Výbor shledal, že článek 5 odst. 2 písm. b) Opčního protokolu nevylučuje projednání oznámení pánů Blazka, Hartmana a Krizka.

- 5.4 S ohledem na tvrzení předkladatelů, že v souvislosti se systémem restitucí a náhrady realizované po datu, kdy Opční protokol vstoupil pro smluvní stranu v platnost, byli vystaveni nerovnému zacházení ze strany smluvní strany, Výbor prohlašuje oznámení za přijatelné, protože může vyvolávat problémy ve smyslu článků 2 a 26 Paktu.
- 5.5 Jak požaduje článek 5 odst. 1 Opčního protokolu, Výbor přistupuje ke zkoumání odůvodněnosti oznámení na základě informací, které má k dispozici. Výbor konstatuje, že obdržel dostatečné informace od předkladatelů, ale naprosto žádné vyjádření od smluvní strany. V této souvislosti Výbor připomíná, že podle článku 4 odst. 2 Opčního protokolu je smluvní strana povinna spolupracovat s Výborem a předkládat mu písemná vysvětlení nebo vyjádření k objasnění případu a informovat ho o případné nápravě, kterou sjednala.
- 5.6 Vzhledem k nedostatku jakéhokoliv vyjádření smluvní strany musí vzít Výbor v úvahu podání předkladatelů. Výbor také zohlednil své předešlé Názory v případech č. 516/1993 (*paní Alina Simunek a ostatní*) a č. 586/1994, (*pan Joseph Adam*). Při určení, zda podmínky pro restituci nebo náhradu jsou slučitelné s Paktem, musí Výbor zvážit všechny relevantní faktory včetně původních práv předkladatelů na příslušný majetek. V tomto případě předkladatelé byli postiženi vylučovacím účinkem požadavku zákona č. 87/1991 Sb., že žadatelé o restituci musí být českými státními občany. Otázkou pro Výbor proto je, zda podmínka státního občanství je slučitelná s článkem 26 Paktu. V této souvislosti Výbor opakuje svůj právní názor, že ne všechny rozdíly v zacházení lze pokládat za diskriminační ve smyslu článku 26. Rozdíl, který je slučitelný s ustanoveními Paktu a je přiměřeně odůvodněn, není zakázanou diskriminací ve smyslu článku 26 Paktu.
- 5.7 Zatímco hledisko státního občanství je objektivní, Výbor musí stanovit, zda by za okolností těchto případů bylo uplatnění tohoto hlediska na předkladatele přiměřené.
- 5.8 Výbor připomíná své Názory v případech *Alina Simunek proti České republice* a *Joseph Adam proti České republice*, kdy dospěl k závěru, že článek 26 byl porušen: „V tomto případě předkladatelé a mnozí další v obdobné situaci opustili pro své politické názory Československo a hledali azyl před politickou persekucí v jiných zemích, kde se nakonec trvale usadili a získali nové státní občanství. Při úvaze, že sama smluvní strana je zodpovědná za (jejich) ... odchod, bylo by neslučitelné s Paktem požadovat (na nich) ... aby jako předpoklad pro restituci jejich majetku nebo eventuálně pro vyplacení náhrady opět nabyli české státní občanství“ (CCPR /C/57/D/586/1994, odst. 12.6). Výbor shledal, že precedent vytvořený případem Adam platí i pro předkladatele tohoto oznámení. Výbor dodává, že rozlišení na základě státního občanství nelze pokládat za přiměřené ve světle skutečnosti, že ztráta českého státního občanství byla pro jejich přítomnosti ve státě, v němž mohli získat azyl, nutná.
- 5.9 Dále, s ohledem na lhůty, i když uplynutí lhůty může být objektivní nebo dokonce *in abstracto* přiměřené, Výbor nemůže v případě předkladatelů přijmout takovou lhůtu pro předkládání restitučních nároků, protože podle výslovného znění zákona byli z restitucí vyloučeni od samého začátku.

Názor Výboru

6. Výbor pro lidská práva jednající podle článku 5 odst. 4 Opčního protokolu k Mezinárodnímu paktu o občanských a politických právech je toho názoru, že skutečnosti, které mu byly předloženy, představují ve vztahu k pánům Blazkovi, Hartmanovi a Krizkovi porušení článku 26.
7. V souladu s článkem 2 odst. 3 písm. a) Paktu je smluvní strana povinna zajistit předkladatelům účinnou nápravu, včetně možnosti předložit novou žádost o restituci nebo náhradu. Výbor dále vyzývá smluvní stranu, aby zrevidovala příslušnou legislativu a administrativní praxi tak, aby zajistila, aby ani zákony, ani jejich uplatňování nebyly v rozporu s článkem 26 Paktu diskriminační.
8. Výbor připomíná, jak to učinil již v souvislosti se svým předchozím Názorem v případech *Alina Šimůnek* a *Joseph Adam*, že Česká republika tím, že přistoupila k Opčnímu protokolu, uznala kompetenci Výboru stanovit, zda došlo k porušení Paktu nebo ne, a že podle článku 2 Paktu se smluvní strana zavázala k tomu, že zajistí všem jednotlivcům na svém území nebo podléhajícím její jurisdikci práva uznaná Paktem a zajistí účinnou a vynutitelnou nápravu v případech, kdy se zjistí jeho porušení.
9. V této souvislosti Výbor žádá smluvní stranu, aby ho ve lhůtě 90 dní od doručení tohoto Názoru smluvní straně informovala o opatřeních přijatých k jeho realizaci. Smluvní strana je také žádána, aby tento Názor Výboru přeložila do češtiny a zveřejnila.

[Přijato v angličtině, francouzštině a španělštině, při čemž anglický text se pokládá za originál. Následně bude vydáno v arabštině, čínštině a ruštině jako součást zprávy Valnému shromáždění.]